

FERİT EDGÜ
ÇIĞLIK

♥
CAN

ÖYKÜ

Ferit Edgü
ÇIĞLIK

Can Yayınları:1659
Türk Edebiyatı: 476

© Ferit Edgü, 2007
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2007

1. basım: Ada Yayınları, 1982
Can Yayınları'nda 1. basım: Eylül 2007

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Jülide Altıntaş
Sayfa Düzeni: Gülay Yıldız
Düzelti: Nurten Sönmezcan

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Şefik Matbaası

ISBN 978-975-07-0840-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Ferit Edgü
ÇIĞLIK
ÖYKÜLER 1981-1982

CAN YAYINLARI

FERİT EDGÜ'NÜN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI

YARALI ZAMAN / *anlatı*

AV / *öykü*

BULUŞMALAR / *deneme*

BİR GEMİDE / *öykü*

DO SESİ / *öykü*

EYLÜLÜN GÖLGESİNDE BİR YAZDI / *roman*

İŞTE DENİZ, MARİA / *öykü*

Ferit Edgü, 1936'da İstanbul'da doğdu. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nde başladığı öğrenimini Paris'te sürdürdü. 1976-1990 yılları arasında, kurucusu olduğu Ada Yayınları'nda, çağdaş Türk ve dünya yazarlarının, şairlerinin yapıtlarını yayınladı. Edebiyatın çeşitli alanlarında ürünler verdi. *Bir Gemide* adlı kitabıyla 1979 Sait Faik, *Ders Notları* ile 1979 Türk Dil Kurumu, *Eylülün Gölgesinde Bir Yazdı* ile 1988 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü aldı. *Hakkâri'de Bir Mevsim* romanından uyarlanan ve Erden Kıral'ın yönettiği film, Berlin 33. Film Festivali'nde, aralarında Gümüş Ayı'nın da olduğu 5 ödül kazandı. Romanları, öyküleri, denemeleri Japonca ve Çince dahil birçok dile çevrildi.

İÇİNDEKİLER

ÇIĞLIK

Üç Düş/üş.....	11
Papağan.....	16
Kedi ile Fare	20
At	24
Deniz Kıyısında	30
Kör ve Oğlu	34
Sahaf.....	48
Yusuf'un Utkusu	56
Büyük Ustayı Ziyaret	64
Aslan ve Ressam	74
Çığlık	79

PARÇALAR

Balkonda.....	85
Beklenmeyen Konuk.....	88
Yazar ve Yazman.....	91
Merdiven.....	92
Teyzemin Sonu	94
Çevirmen	96

Yargı.....	98
Gelişigüzel Bir Konuşma.....	100
İkinci Yaşam.....	103
ÖYKÜLERİN ÖYKÜSÜ	109

ÇIĞLIK

ÜÇ DÜŞ/ÜŞ

I/

Bir kuşum. Uçuyorum. Boşlukta süzülmekten duyduğum mutluluktan soluğum tıkanacak gibi.

Uyku ile uyanıklık arasındaki anda (o ara-bölgede) kuş değilim, kuş olmadığımın bilincindeyim, bir başka deyişle kuş olmadığını bilen, ama bir kuş olan, bir kuş gibi uçabilen, boşlukta süzülen bir yaratığım.

Kuş olmadığını biliyorsun, diyorum kendi kendime. Uçtuğuna aldanma, bir insansın. Gördüğün bir düş. Düşte insan da uçabilir. Ama bir kuş olarak değil, diye yanıtlıyorum kendi kendimi.

Yalnızım yatağında. Tartışma biter bitmez yeniden uykuya dalıyorum. Yeniden boşlukta süzülen bir kuşum. Bir pike yapıyorum. Kanatlarım suya değdi degecek (altımda bir göl var). Bir kanat çırpışıyla yükseliyorum. Soluğum tıkanana değin yükseliyorum. Sonra yeniden bir pike. Pike... kendini bırakmak demek. Kanat çırpmadan. Havadan ağır olan bedenim, yeryüzüne doğru süzülüşü. Bu süzülüşte, göl kıyısındaki kamışların ardında bir avcı görüyorum. İki kanat çırpışı... yeniden havalanıyorum.

Ama ne o, bir patlama ve göğsümde bir acı. Dengemi yitiriyorum. Gücsüz kanatlarım çırpıtıkça dayanılmaz bir acı veriyor. Yükselme çabalarım boşuna. Boşlukta yalpalayarak düşüyorum. Ağaçlar, çalılar, toprak yaklaşıyor. Ya da ben onlara yaklaşıyorum. Aynı şey. Düşmemek için yeniden çırpıyorum kanatlarımı. Ama gücsüz kanatlar havalandırmıyor beni.

Yerden birkaç metre yükseklikte, ağaç gövdeleriyle çalılar arasında, bocalıyorum. Düşme, diyorum kendi kendime. Düşersen bitiktir sonun. Bir köpek gelir ve çıkmamış canını çıkarır. Düşmemek için çabalıyorum. Havalanmak, yükselmek için acıyla kanat çırpıtığımda, çok az, çok çok az yükselbiliyorum. Bu arada, içimden bir ses, bana olağanüstü bir kuş olduğumu, canımı verdiğimde (kime vereceğim canımı, köpeğe mi, insana mı?) küllerimden yeni bir kuşun doğacağını söylüyor.

Küllerimden... Yeni bir kuş...

Bu yeni doğacak kuş, gene ben mi olacağım? Sorular büsbütün güçleştiriyor kanat vuruşlarımı. Bir çalılık arıyorum. Yükselmeyeceğimi gördüm artık. Kurtulmak, dinlenmek, bir soluk almak için bir çalılık arıyorum. Bağrımdaki acının ateşiyle, ben düşer düşmez ateş alacak ve kendisiyle birlikte beni de yakacak bir çalılık.

Gördüm o çalılığı. Gölden uzakta, çamların altında, bir öbeği oluşturan yoğun çalılığı. Üzerine geldiğimde, kanat çırpmadım. Bıraktım kendimi. Çalılar, tüylerimin arasından etime saplanırken, biraz sonra yeniden nasıl doğacağımı merak ediyordum.

Ateşin sıcaklığı yerine, köpek havlamaları duydum. Ben yok olup yeniden doğmadan, itin teki işimi bitirmesin, diye çırpınıyorum çalının içinde. Köpek

çalının önünde. Havlıyor. Ama çalının içine atlayıp beni haklayacak yürek yok onda. Ya da, akıllı bir köpek. Çalıya bir girse, bir daha çıkamayacağını biliyor.

Bağırıyorum. Ama sesim çıkmıyor. Ateşi isteyen. Yeniden doğmayacak olsa bile, yok olmayı isteyen bir kuşun çığlığı. Sanırım köpek duydu bu çığlığını ve dönüp kaçmaya başladı.

Avcı, şaşkın, köpeğe ve çevresine bakıyor.

II/

İkinci düşümde bir avcıyım.

Havada bir kuş. O güne değin görmediğim büyüklükte ve güzellikte. Tavus mu desem, Anka mı? Bilmiyorum. Ne avladım böylesini, ne de avlanmışını gördüm.

Çiftenin namlusu yere çevrili, bir süre, uzun bir süre seyrediyorum bu kuşun havadaki süzülüşünü. Tek başına. Sanki uçuşun tadını çıkarıyor. Sonunda avcılık ağır basıyor. Çiftenin namlusunu, yavaş yavaş, yerden havaya doğru kaldırıyorum. Elimde olmadan (sanki) nişan alıyorum. Ve çekiyorum tetiği.

Üst üste iki kez. Birkaç parça tüy süzülüyor boşlukta. Kuş, düşer gibi oluyor, sonra yine yükseliyor. Ama eski uçuşu değil bu. Boşlukta süzülüyor. Yerde debelenen bir kurbanlık koyun gibi; ama o havada debeleniyor. Bari göle, açığa düşmese diyorum. Kaç dakika ya da kaç saniye bilmiyorum (bana çok uzun geliyor, ya ona?) karşı koyuyor düşüşe. Sonra, güçsüz, döne döne düşmeye başlıyor. Kırık, güçsüz kanatları karşı koyamıyor yer çekimine. Birkaç met-

re kala, dengesini sađlar gibi oluyor. Ama yksele-
miyor. Düşmüyor da. Yere yatay uçuyor. Bir sığınak,
benim ve kpeđimin bulamayacađı, bulsak da vara-
mayacağımız, bir sığınak arar gibi.

Bir süre böyle, sürüklenir gibi uçuyor. Sonra bir
göktaşı gibi düşüyor, bir çalının (sanki özel olarak
seçtiği) içine. Kpeđim çoktan düştüğü yere vardı.
alılığın önünde havlıyor. Ama havlamaları boşuna.
alılığa girmeye korktu. Kulakları düşük, havla-
maktan yorgun bana doğru seyirtiyor. Kuyruđu art
bacakları arasında. Başı yerde. Utanır gibi.

III/

nc düşümde bir köpek olarak görüyorum ken-
dimi. Bir av köpeği. Sıska, uzun, düşünceli, dikkatli,
burnu yerde bir av köpeği olarak. Avcı. Gl kıyısına
vardığımızda beni zgr bıraktı. Avımla başı başı.
Çevreyi yokluyorum, hiçbir av yok. Avcı izlemiyor
beni. Onun gözleri gökyüzünde. Gözlerini ayırmıyor
yukarılardan. Bu avcıyı daha önce görmüşlüğüm
yok. Beni yetiştiren (efendim) o değil. Ama gerçek
efendimi, onun kokusunu, sesini, yüzünü de ansımı-
yorum. Birbirine iki yabancı (ben: köpek, o: avcı),
bir avdayız.

Köpek ve avcı.

Avcı ve köpek.

Birbirimizi tanısak ne olur, tanımasak ne olur?

O benim gerçek efendim olsa n'olur, olmasa n'olur?

Yazđı ya da tutku birleştirmiş olmalı ikimizi.

Bu yazđının ya da tutkunun beni birleştirdiği insa-
nođlunun yüzünü görmek geliyor içimden. Ama
boyu öylesine uzun ve başı öylesine yücelerde ki
göremiyorum yüzünü. Gözleriyle gözlerim, ava ık-

tığımızdan beri karşılaşmadı. Başını yere eğmiyor. Gök boşluğunda bir kuş dolanıyor. Onu izliyor olmalı. İlk bir kartal sanıyorum onu. Çünkü çok büyük. Sonra tüylerinin renklerini ayırıyorum. Beyaz, kara, al tüyler. Hiç görmüşlüğüm yok böylesini. Havlıyorum. Göle doğru koşup havlıyorum ki, yabanördekleri uçsunlar ve avcı onları görsün. Yabanördekleri uçuşuyor, ama avcının onları gördüğü yok. Yere, avcının ayakları dibine (eğitim gereği) çöküyorum. Çöker çökmez de bir patlama sesiyle kendime gelip koşmaya başlıyorum. Boşlukta kanat çırpın çaresiz kuşun düşeceğini kestirdiğim yere doğru. Kuş, düşmemek için tüm gücünü kullanıyor. Ama kanat çırpışları güçsüz. Kötü bir avcıya eşlik ettiğimi anlıyorum. Üst üste iki atış ve kuş ölmemiş. Ölecek, ama havada değil. Belli ki ağır yaralı. Avcı, “Aport!” diye bağıyor. Ama neyi getireceğim? Kuş ne yere düştü, ne göle. Daha havada.

“Aport!” diye yineliyor buyruğunu avcı.

Koşuyorum. Kuş düştü düşecek. Üzerimde kanat çırpıp duruyor. Yere düşmemek için çabılıyor. Sonra, tümüyle yitirmiş gücünü bir çalığa vuruyor kendini. Öylesine bir çallık ki, içine girip onu çıkar mamım olanağı yok. Elimden hiçbir şey gelmediği için yalnızca havlıyorum. Sonra, havlamaktan da usanıyorum. Avdan da, avcıdan da öteye, belki hiçbir yere doğru koşmaya başlıyorum.

IV/

Uyanıyorum.

Bir avcı

bir kuş

.bir köpek olarak

ve—

PAPAĞAN

İki hafta önce aldım. Konuştuğunu söylemişti satıcı.
“Konuş bakalım Robenson, konuş da bey duysun.”
“Satılığa mı çıkarıldım?”

Garip bir sestti. Ne bir kadın, ne bir erkek sesi. İnsan sesi değil. Hayvan sesi hiç değil.

Sorusunun yanıtını beklemeden sordu:

“Nasılsınız bayım?”

“İyiyim, dedim. Ya sen Robenson, sen nasılsın?”

“Berbat” diye yanıtladı sorumu.

“Zengin bir sözcük dağarcığı olmalı” dedim satıcıya.

“Evet, dedi. Oldukça.”

“Anlam kaymaları oluyor mu?” dedim.

Satıcı ne dediğimi anlamamış, alık alık yüzüme baktı.

“Nasıl yani?”

“Bildığı sözcüğü gelişigüzel bir yerde, anlamı dışında kullanıyor mu?”

“Dikkat etmedim” dedi satıcı. Papağana döndü:

“Böyle şeyler oluyor mu?”

“Berbat” diye yineledi papağan.

Satıcı,

“İnanın ki geniş bir sözcük hazinesi vardır.”

“Belli, dedim. Yanıtları yerinde.”

Satıcının istediği parayı ödeyip papağanı aldım.
“Eve gidene değin bu kafesin içinde kal, dedim. Bu senin güvencen için. Eve vardığımızda kafesinden çıkarırım. Dilediğince yaşarsın?”
“Evde mi?” diye sordu papağan.
“Evde, benim gibi” dedim.
“Berbat” dedi yeniden.
“Görmeden karar verme” dedim.
“Bakalım” dedi.
Satıcıya, hep böyle tek sözcükle konuşup konuşmadığını sordum.
“Tabii ki bir kuş... takdir edersiniz... uzun cümle kurma yeteneği yok.”
“Böylesi daha iyi, dedim. Kısa ve kesin konuşması zekâsını gösteriyor.”
“Duydun mu?” dedi papağan.
Satıcı güldü,
“Görüyorsunuz, konuşulanın tümünü anlıyor.”
“Hayır, dedi papağan. Tümünü değil. Dilediklerimi.”
“Konuşmayı siz mi öğrettiniz?” diye sordum.
“Hayır, dedi. Ben aldığımda konuşuyordu. Ama burada da, gelen gidenden birkaç sözcük öğrenmiştir elbet.”
“Aşağılık herif” dedi papağan.
“Sattığım için kızıyor” dedi satıcı.
“Sizi çok seviyor olmalı, dedim. Belki de ayrılmak istemiyor sizden.”
“Nefret, dedi papağan. Nefret!”
“Beni değil, burasını seviyor olabilir, dedi satıcı. Ama sanmıyorum. Çünkü öbür kuşlar ve bu maymun nasıl olsa konuşmuyor.”
“Alık” dedi papağan.
“Bu sözcükleri bildiğini bilmiyordum, dedi satıcı. İlk kez duyuyorum. Kusura bakmayın.”

“Tam tersine, dedim. Yerli yerinde kullanıyor sözcükleri.”

Satıcı kıvandı:

“Söylemiştim size, dedi. Bir insan gibidir. Çok akıllıdır.”

“Hadi yavrum gidelim” dedim papağana.

Elime kafesi aldım. Çıkmadan önce,

“Bir eyvallah demeyecek misin eski sahibine?” dedim.

Kafasını kaldırdı. Tükürür gibi:

“Kuş muhannet geber” dedi.

Gülüştük.

Elimde kafes bir arabaya atladım.

Şoför:

“Papağan mı o kafesteki ağbey” dedi.

“Evet” dedim.

“Konuşmasını biliyor mu?”

“Evet” dedi papağan.

“Vay canına, dedi şoför. Gerçekten konuşuyor, hem de insanın dilinden anlıyor.”

“Evet, dedi papağan. Bazen.”

“Evet’ten başka bişey biliyor mu ağbey?” dedi şoför.

“Yürü” dedi papağan.

“Harika be ağbey, dedi şoför. Çok matrak. Hem anlıyor, hem karşılık veriyor. İnsan gibi, aynen.”

“Hayır” dedi papağan.

“Harika, valla harika, dedi şoför. İlk kez görüyorum böylesini.”

“Son kez” dedi papağan.

“Çok matrak, handiyse kavga edecek, dedi şoför. Peki ablacım, dediğin gibi olsun” dedi gülerek.

“Ağbey” diye düzeltti papağan.

Şoför,

“Valla bununla sen iyi para kırarsın ağbey” dedi.

Papağan bakışlarını bana çevirdi. Şoförün ne dediğini anlamamış olmalıydı. Handiyse sorulu, korkulu gözlerle bakıyordu.

“Para kırmak için değil, dedim. Evde yalnızım. Yalnızlığımı paylaşmak için aldım bunu.”

“Başka bişey bulamadın mı be ağbey? dedi şoför. Oturup bu kuşla mı konuşacaksın.”

“Evet” dedi papağan.

“Doğrusu, galiba haklısın, dedi şoför. İnsan geceleri şöyle bi konuşup dertleşmek istiyor arada bir. Üstelik böylesi...”

“Papağan” dedi papağan.

“Evet, dedi şoför, böylesi bir papağan her yerde bulunmaz.”

“Hiçbir yerde” dedi papağan.

“Geldik galiba” dedi şoför.

“Evet, dedim. Şurda köşe başında ineyim.”

“Hayırlı olsun ağbey, dedi şoför. Çok akıllı bir kuş benziyor.”

“Aptal” dedi papağan.

“Hergeleyle bak sen, dedi şoför. Teşekkür edeceğine kalkmış benim gibi bir insanoğlunu aşağılıyor.”

FERİT EDGÜ

ÇIĞLIK

ÖYKÜ

Hayır, bağırmadım. Ben bağırmadım. Bağırana ben değilim. Bağırmanın için özel bir neden yoktu. Hiçbir gerek. Hiçbir gerekçe. Ben yalnızca gördüm: Üç kişi bir adamı sürüklüyordu. Adam onlarla gitmek istemiyordu. Bir ara ellirinden kurtulup, kendini yolun kıyısındaki hendeğe atmaya başardı. Tam o sırada da bir ses duyuldu. Biri bağırıyordu. Daha doğrusu bir çığlık attı...

Ferit Edgü'nün 1981-1982 yıllarında kaleme aldığı yirmi iki öyküden oluşan *Çığlık*'ta, konuşan hayvanların, susan insanların, sesli ve sessiz çığlıkların öykülerini bulacaksınız. Tek bir gerçekçilik yöntemine inanmayan yazar, bu öykülerde, gerçekçiliğin sayısız yönteminden birkaçını denemeye yöneliyor. Öykü sanatının öykünme olmadığına inanan bir kaleminden çıkmış bu kitapta, insanlarla hayvanlar, dün ile bugün ayrılmaz bir bütünü oluşturuyor. Ve okuru yazmaya çağırıyor...

KAPAK RESMİ: PAUL KLEE

ISBN 978-975-07-0840-4

9 789750 708404

<http://www.canyayinlari.com>